

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

(найменування центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки)

Національний університет «Запорізька політехніка»

(повне найменування закладу вищої освіти)

Кафедра «Менеджмент»

(найменування кафедри, яка відповідає за дисципліну)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор (перший проректор)

20 21 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 04 Виробнича практика

(код і назва навчальної дисципліни)

спеціальність

281 «Публічне управління та адміністрування»

(код і найменування спеціальності)

освітня програма (спеціалізація)

«Регіональне управління»

(назва освітньої програми (спеціалізації))

інститут, факультет

економіко-гуманітарний, економіки та управління

(найменування інституту, факультету)

мова навчання

державна

2021 рік

Робоча програма "Виробнича практика" для здобувачів вищої освіти

(назва навчальної дисципліни)

спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, освітня
програма (спеціалізація) «Регіональне управління».

(назва освітньої програми (спеціалізації))

« 25 » 08, 2021 року - 17 с.

Розробники: Гудзь П.В., професор кафедри менеджменту, доктор економічних наук,
доцент, Соколов А.В., доцент кафедри "Управління персоналом і економіка праці",
к.держ.упр., доцент

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри менеджменту

Протокол від « 30 » 08 2021 року № 1

Завідувач кафедри

менеджменту

(найменування кафедри)

« 30 » 08 2021 року Пуліна Т.В. (Пуліна Т.В.)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією факультету економіки і управління

(найменування факультету)

Протокол від « 30 » 08 2021 року № 34

« 30 » 08 2021 року Голова Корольков В.В. (Корольков В.В.)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

НУ «Запорізька політехніка», 2021 рік

1. Опис виробничої практики

Основні тенденції розвитку політичної та економічної системи України на сучасному етапі державотворення, необхідність забезпечення проведення та завершення низки суспільно значимих реформ обумовлюють підвищення вимог до підготовки фахівців з публічного управління та адміністрування у вищих навчальних закладах. На перше місце виходить їх орієнтованість як на відповідність вимогам роботодавців, так і на відповідність вимогам сучасного публічного управління. Все це істотно залежить від рівня кваліфікації, яка набувається майбутніми бакалаврами у період навчання, теоретичної і практичної підготовки згідно з обраним фахом, й обумовлює їх конкурентоспроможність на ринку праці.

Виробнича практика здобувачів першого рівня вищої освіти Національного університету «Запорізька політехніка» є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми для підготовки фахівців за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» та набуття ними відповідних компетентностей. Головне призначення виробничої практики - набуття здобувачами вищої освіти навичок аналізу проблем публічного управління, формулювання висновків та розробки рекомендацій щодо їх вирішення та прийняття відповідних управлінських рішень.

Найменування показників	Спеціальність, освітня програма (спеціалізація), освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни (денна форма)
Кількість кредитів: 4,5	Спеціальність (код і найменування): 281 «Публічне управління та адміністрування»	Нормативна
Загальна кількість годин : 135	Освітня програма (спеціалізація): «Регіональне управління»	Рік підготовки: 3
		Семестр: 6
	Освітній ступінь: бакалавр	Самостійна робота: 135 год.
		Індивідуальна робота: - год.
		Вид контролю: диф. залік

2. Зміст виробничої практики

Практика здобувачів вищої освіти передбачає безперервність та послідовність проведення при одержанні базового обсягу практичних знань і вмінь відповідно до освітнього рівня бакалавр. Тривалість і терміни проведення практики визначаються навчальним планом спеціальності. У залежності від конкретних умов час проведення практики може змінюватися в межах семестру, що визначається відповідним наказом ректора.

Освітньою програмою і навчальним планом підготовки фахівців спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» у Національному університеті «Запорізька політехніка» визначена виробнича практика. Дана програма має орієнтовний характер. На її основі здобувачем розробляється індивідуальна програма практики (з урахуванням напрямку його досліджень, профільності відповідного структурного підрозділу, реальної виробничої ситуації та інших факторів). Практика складається з трьох основних етапів:

- на першому етапі передбачається вивчення структури державного органу, органу місцевого самоврядування, суб'єкта управління/господарювання, механізму координації діяльності структурних підрозділів;
- на другому - ознайомлення і коментар до посадових обов'язків і компетенцій, визначених посадовим положенням, що відповідають напрямку діяльності конкретного структурного підрозділу, де проходить виробничу практику здобувач;
- на третьому - результати, отримані під час практики відповідно до посади (знання, вміння, навички), пропозиції щодо вдосконалення роботи структурного підрозділу.

З початку практики здобувач вищої освіти повинен пройти інструктаж із техніки безпеки, ознайомитися з виробничою і організаційною структурою підприємства, техніко-економічними показниками та перспективами розвитку підприємства. Ознайомлення з виробничою структурою підприємства

складається з вивчення сукупності структурних підрозділів підприємства, характеру взаємозв'язків і підпорядкованості між ними. Ознайомлення з організаційною структурою управління підприємством полягає у вивченні характеру роботи, функцій департаменту (відділу) управління (заводоуправління) та їх взаємозв'язків. Під час практики необхідно самостійно виконувати ряд завдань, що розрізняються за місцем проходження практики і видом робіт.

3. Мета та завдання виробничої практики

Метою проходження виробничої практики є:

- систематизація, закріплення та поглиблення теоретичних знань, здобутих в процесі вивчення професійно-орієнтованих навчальних дисциплін;
- формування у здобувачів вищої освіти професійних умінь і навичок щодо самостійного вирішення конкретних управлінських ситуацій та прийняття управлінських рішень під час професійної діяльності в реальних умовах;
- опанування сучасних прийомів, методів та знарядь праці в сфері управління та адміністрування в організаціях публічного сектору;
- виховання у здобувачів вищої освіти потреби поповнювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

Завдання, які вирішуються у ході проходження виробничої практики:

- формування у здобувачів вищої освіти комплексу умінь і навичок, щодо вирішення типових завдань відповідно до посад, які може обіймати бакалавр з публічного управління та адміністрування, зокрема, в органах державної влади та місцевого самоврядування, громадських об'єднаннях та некомерційних організаціях;
- ознайомлення зі структурою органу публічної влади, установи чи організації, функціональними обов'язками посадових осіб, а також методами роботи спеціалістів на різних рівнях управління в процесі здійснення основних

видів діяльності;

- вивчення досвіду роботи органів публічної влади, обраних об'єктом практики, здобуття практичних навичок діяльності у галузі публічного управління та адміністрування;

- формування та розвиток у здобувачів вищої освіти уміння приймати самостійно управлінські рішення в умовах конкретної ситуації.

В результаті проходження виробничої практики здобувач повинен набути наступні компетентності:

Загальні компетентності:

ЗК 2. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 4. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 6. Здатність працювати в команді.

ЗК 7. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК 8. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 11. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 12. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 13. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності).

Спеціальних (фахових) компетентностей:

ФК 1. Здатність до соціальної взаємодії, до співробітництва й розв'язання конфліктів.

ФК 2. Здатність забезпечувати належний рівень вироблення та використання управлінських продуктів, послуг чи процесів.

ФК 3. Здатність забезпечувати дотримання нормативно-правових та морально-етичних норм поведінки.

ФК 4. Здатність використовувати в процесі підготовки і впровадження управлінських рішень сучасні ІКТ.

ФК 5. Здатність використовувати систему електронного документообігу.

ФК 6. Здатність здійснювати інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських процесів із використанням сучасних інформаційних ресурсів та технологій.

ФК 7. Здатність розробляти тактичні та оперативні плани управлінської діяльності.

ФК 8. Здатність готувати проекти управлінських рішень та їх впроваджувати.

ФК 9. Здатність впроваджувати інноваційні технології.

ФК 10. Здатність до дослідницької та пошукової діяльності в сфері публічного управління та адміністрування.

ФК 11. Здатність у складі робочої групи проводити прикладні дослідження в сфері публічного управління та адміністрування.

Проходження виробничої практики здобувачами першого (бакалаврського) рівня має сприяти закріпленню наступних **програмних результатів навчання:**

ПРН 8. Розуміти та використовувати технології вироблення, прийняття та реалізації управлінських рішень.

ПРН 9. Знати основи електронного урядування.

ПРН 10. Уміти користуватися системою електронного документообігу.

ПРН 11. Уміти здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формувати рекомендації в межах своєї компетенції.

ПРН 12. Уміти налагодити комунікацію між громадянами та органами державної влади і місцевого самоврядування.

ПРН 13. Використовувати методи аналізу та оцінювання програм сталого розвитку.

ПРН 14. Уміти коригувати професійну діяльність у випадку зміни вихідних умов.

ПРН 15. Застосовувати методи контролю якості у сфері професійної діяльності.

4. Етапи практики

Етап	Зміст, основні завдання, тривалість
1. Ознайомлювальний	Передбачається вивчення структури державного органу, органу публічного управління, органу місцевого самоврядування, суб'єкта управління/господарювання, механізму координації діяльності структурних підрозділів
	Тема 1. Ознайомлення із загальною характеристикою бази практики та визначення її функцій в системі державного управління відповідно до основних нормативно-правових документів, які регламентують її діяльність
	Тема 2. Аналіз зовнішнього середовища, взаємовідносини із основними контрагентами (іншими публічними організаціями, державними установами, підприємствами, населенням, міжнародними організаціями, громадськими організаціями тощо
	Тема 3. Ознайомитися з організаційною структурою організації (установи) в цілому, а також певного підрозділу зокрема
	Тема 4. Дослідження механізму координації діяльності структурних підрозділів різних рівнів управління
2. Основний	Ознайомлення і коментар до посадових обов'язків і компетенцій, визначених посадовим положенням, що відповідають напрямку діяльності конкретного структурного підрозділу, де проходить виробничу практику здобувач. На цьому етапі безпосередньо під керівництвом кваліфікованих працівників і фахівців здобувачі опановують навички роботи зі спеціальності. В основній частині студенти виконують практичні теми програми практики й індивідуальне завдання
	Тема 5. Дослідження особливостей системи, методів та принципів управління, за допомогою яких організація реалізує поставлені завдання
	Тема 6. Ознайомлення із посадовими інструкціями, функціональними обов'язками та системою мотивації та охорони праці
	Тема 7. Аналіз вхідної та вихідної інформації. Визначити основні вимоги до звітної інформації. Особливості планування та звітності

	Тема 8. Аналіз основних показників оцінки ефективності роботи бази практики. Визначення сильних та слабких місць роботи організації та пошук шляхів підвищення ефективності
3. Підсумковий	Узагальнення набутих знань та навичок, формалізація результатів, отриманих під час практики відповідно до посади, обґрунтування пропозиції щодо вдосконалення роботи бази практики/структурного підрозділу у матеріалі звіту з практики
	Тема 9. Виконання доручень керівника практики від бази практики
	Тема 10. Формування пропозицій щодо удосконалення роботи бази практики (галуззю/регіоном/містом/відділом тощо)
	Тема 11. Оформлення звіту про проходження практики. Підготовка, збір та систематизація матеріалів для використання їх у магістерській роботі (Індивідуальне завдання)

5. Завдання для індивідуальної роботи

1	Оцінювання ефективності роботи управлінського персоналу.
2	Механізм формування бюджетної політики (різних рівнів) та його регулювання.
3	Вплив психологічного клімату в колективі на ефективність діяльності державних службовців.
4	Розвиток кар'єри посадових осіб місцевого самоврядування.
5	Регіональні стратегії соціально-економічного розвитку: механізми формування та реалізації.
6	Вплив державної соціально-економічної політики на розв'язання проблем розвитку людського потенціалу в регіоні.
7	Вимоги до особливості та діяльності державного службовця в розвинутих країнах світу.
8	Державна політика у сфері цивільного захисту та техногенної безпеки на обласному рівні.
9	Фінансово-економічна основа місцевого самоврядування.
10	Етика публічного службовця як засіб запобігання та протидії корупції.
11	Стан та напрямки подальшого розвитку оплати праці державних службовців в органах виконавчої влади Запорізької області.
12	Удосконалення стратегії управління в державній службі зайнятості.
13	Організаційно-правові аспекти удосконалення системи державної служби.
14	Напрямки удосконалення механізму атестації державних службовців.
15	Механізм залучення громадських організацій до участі у місцевому самоврядуванні.
16	Можливості місцевих бюджетів щодо фінансового забезпечення сталого розвитку територій.
17	Управління персоналом Державної Пенітенціарної служби України.

18	Організація зовнішньоекономічної діяльності в Запорізькій обласній державній адміністрації.
19	Розробка механізмів удосконалення управлінської діяльності в органах соціального захисту населення (на прикладі державного центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді Запорізької області).
20	Формування етичних основ поведінки посадових осіб місцевого самоврядування
21	Удосконалення механізму реалізації державної політики зайнятості, як складової соціально-економічного розвитку регіонів.
22	Удосконалення системи оцінки діяльності керівників і спеціалістів.
23	Планування соціально-економічного розвитку сільської громади.
24	Стратегічне планування розвитку регіону.
25	Реалізація концепції децентралізації влади в області.
26	Стратегічне управління соціальною інфраструктурою в адміністративному регіоні.

7. Методи та засоби діагностики результатів проходження практики: диференційований залік

8. Оцінювання результатів практики

Зміст роботи, що оцінюється	Кількість балів
1. Теоретична підготовка: - знання предмета; - володіння матеріалом.	15
2. Особисті характеристики: дисциплінованість під час проходження практики; - ініціативність; - самостійність; - інноваційність.	10
3. Оцінювання процесу проходження практики: - формування технічної документації, облікової звітності на базах практики.	20
4. Оцінювання звітної документації: - оформлення звіту; - матеріали економічної звітності; - технологічні карти.	25
5. Своєчасність подачі звітної документації	5
6. Захист практики	25
Загальна сума балів	100

9. Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (для диференційованого заліку)
90 - 100	A	відмінно
85 - 89	B	добре
75 - 84	C	
70 - 74	D	задовільно
60 – 69	E	
35 – 59	FX	незадовільно, з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно, з обов'язковим повторним курсом

10. Методичне забезпечення

1. Конституція України. Затверджена ВР України 28. 06. 1996 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: [http:// zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua). Назва з титул. екрана.
2. Господарський Кодекс України від 16.01.2003р. № 435-IV [Електронний ресурс]. Режим доступу: [http:// zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua). Назва з титул. екрана.
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. №2755-17 [Електронний ресурс]. Режим доступу: [http:// zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua). Назва з титул. екрана.
4. Цивільний Кодекс України від 16.01.2003р. № 435-IV [Електронний ресурс]. Режим доступу: [http:// zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua). Назва з титул. екрана.
5. Бюджетний Кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456–VI (зі змінами і доповненнями).
6. Митний кодекс України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: [http:// zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua). Назва з титул. екрана.

7. Кодекс адміністративного судочинства України, прийнятий 06 липня 2005 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. Назва з титул. екрана.

8. Кодекс про адміністративні правопорушення України від 07.12.1984. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. Назва з титул. екрана.

9. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. Назва з титул. екрана.

10. Кримінально-процесуальний кодекс України від 13.04.2012. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. Назва з титул. екрана.

11. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. Назва з титул. екрана.

12. Сімейний кодекс України від 10.01.2002. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. Назва з титул. екрана.

13. Науково-практичний коментар до Кодексу законів України про працю. К.: А.С.К., 2003.

14. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.91 №959 – XII [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. Назва з титул. екрана.

15. Про митну справу в Україні: Закон України від 25.06.91 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. Назва з титул. екрана.

16. Про єдиний митний тариф: Закон України від 06.02.96 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. Назва з титул. екрана.

17. Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті: Закон України від 23.09.94

18. № 432/95-ВР [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. Назва з титул. екрана.

19. Про оподаткування прибутку підприємств: Закон України від 22.05.97 № 283/97 – ВР [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. Назва з титул. екрана.

20. Про податок на додану вартість: Закон України від 03.04.97 р. № 168/97 – ВР [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. Назва з титул. екрана.

21. Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон: Закон України від 13.10.92 р. № 2673-ХІ [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. Назва з титул. екрана.

22. Про систему валютного регулювання і валютного контролю: Декрет Кабінету Міністрів України від 19.02.93 № 15-93 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. Назва з титул. екрана.

23. Порядок установлення і використання офіційного обмінного курсу гривні до іноземних валют: Постанова НБУ від 12. 02.2003 № 58 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. Назва з титул. екрана.

24. Положення про Державну митну службу України: Указ Президента України № 26/97 від 08.02.97 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. Назва з титул. екрана.

25. Про інноваційну діяльність: Закон України від 4 липня 2002 р. № 40-ІУ // Відомості Верховної Ради (ВВР). 2002. № 36. Ст. 266.

26. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України від 16.01.2003 р. №433-ІV.

27. Про ціни і ціноутворення: Закон України від 03.12.1990 р. №507-ХІІ, зі змінами і доповненнями. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. Назва з титул. екрана.

28. Закон України «Про державну службу» // ВВРУ. 1993. № 52; 1995. № 29; 1996. № 16. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. Назва з титул. екрана.

29. Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992 р.

[Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. Назва з титул. екрана.

30. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1996 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. Назва з титул. екрана.

31. Закон України «Про відпустки» від 15.11.1996 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. Назва з титул. екрана.

32. Закон України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» від 15.09.1999 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. Назва з титул. екрана.

33. Закон України Про охорону праці від 21 грудня 2002 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. Назва з титул. екрана.

34. Закон України Про колективні договори та угоди // ВВРУ. 1993, №36/

35. Закон України Про зайнятість населення / /ВВРУ. 1991, №14.

36. Закон України Про державну службу від 16 грудня 1993р. із наступними змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. Назва з титул. екрана.

37. Закон України Про оплату праці // ВВРУ. 1995, №17.

38. Закон України Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності //ВВРУ. 1999, №45.

11. Рекомендована література

1. Алексєєв В.М. Взаємовідносини держави і суспільства в Україні: управлінський аспект: монографія / В.М. Алексєєв. Чернівці: Технодрук, 2010. 524 с.

2. Алексєєв В.М. Суспільство та держава: управлінські взаємовідносини:

монографія / В.М. Алексєєв. Чернівці: Технодрук, 2012. 344 с.

5. Батанов О.В. Муніципальна влада в Україні: проблеми теорії та практики: монографія / О.В. Батанов. – К. : Юридична думка, 2010. – 653 с.

3. Бойчук М.А. Влада і громадянське суспільство: механізми взаємодії. К.: Атлант ЮЕмСІ, 2015. 207 с.

4. Гаєвський Б. Конституційне забезпечення соціального управління / Б. Гаєвський, О. Гаєвська // Віче. 2011. № 8. С. 8-10.

5. Гнибіденко І. Вплив світової фінансово-економічної кризи на соціальну сферу України / І. Гнибіденко // Економіка України. 2016. № 7. С. 64-73.

6. Горбенко Н.Є. Політична економія: навч. посіб. [для студ. вищих навч. закл.] / Н.Є. Горбенко, М.Й. Дмитренко, І.Ю. Кочума. К. : УБС НБУ, 2009. 408 с. II. Додаткова література

7. Демиденко В.О. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні (у схемах): посіб. / В.О. Демиденко. К. : КНТ, 2019. 440 с.

8. Денисюк М.В. Правовий механізм контролю громадянським суспільством діяльності органів державної влади // Держава і право. 2011. Випуск № 53. С. 99-103.

9. Держава і громадянське суспільство в Україні: проблеми взаємодії: монографія / [Кресіна І.О., Скрипнюк О.В., Коваленко А.А. та ін.]; І.О. Кресіна (ред.). К. : Логос, 2007. 314 с.

10. Державне управління та державна служба: словник-довідник / уклад. О.Ю. Оболенський. К. : КНЕУ, 2005. 480 с.

11. Державне управління: основи теорії, історія і практика: навч. посіб. / В.Д. Бакуменко, П.І. Надолішній, М.М. Іжа, Г.І. Арабаджи. О.: Вид-во ОРІДУ НАДУ, 2009. 393 с.

12. Дегтяр А.О. Управлінські рішення в органах державної влади: моногр. / А.О. Дегтяр, В.Ю. Степанов, С.В. Тарабан; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. А.О. Дегтяра. Х.: С.А.М., 2010. 275 с.

13. Дорошенко В. Деякі передумови та аспекти формування

громадянського суспільства в Українській державі / В. Дорошенко // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. 2012. № 3. С. 221-226.

14. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю.П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко та ін.; за ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського, Ю.П. Сурміна. К. : НАДУ, 2010. 820 с.

15. Єременко В. Соціальна економіка в концепції еволюції соціально-економічних систем / В. Єременко // Економіка України. 2008. № 12. С. 19-28.

16. Колодій А.М. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: підруч. / А.М. Колодій, А.Ю. Олійник. [2. вид., переробл. і доп.] – К.: Юрінком Інтер, 2007. 504 с.

17. Конституція України / [Електронний ресурс] – Режим доступу до документа: <http://zakon.rada.gov.ua/>

18. Корнійчук Л. Політекономія: виникнення і еволюція / Л. Корнійчук // Економіка України. 2011. № 1. С. 80-92.

19. Костенко В. Історико-правове дослідження розвитку корупційних дій у владі та суспільстві / В. Костенко // Віче. 2012. № 10. С. 18-20.

20. Кравченко С. Напрями формування антикорупційної культури українського суспільства / С. Кравченко, І. Пантелейчук // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. 2012. № 2. С. 5-12.

21. Кулагін Ю.І. Політологія. Практикум: навч. посіб. / Ю.І. Кулагін, В.І. Полурез. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. 231 с.

22. Куценко В.І. Соціальна сфера: реальність і контури майбутнього (питання теорії і практики): моногр. / В.І. Куценко / Б.М. Данилишин (наук. ред.). Ніжин: Аспект-Поліграф, 2008. 818 с.

23. Лазор О.Д. Основи державного управління та місцевого самоврядування: навч.-метод. посіб. [для студ. ВНЗ] / О.Д. Лазор, О.Я. Лазор, І.Г. Лазар. К.: Дакор, 2007. 311 с.

24. Леонова А.О. Ефективність державного управління в контексті євроінтеграції України: навч.-метод. посіб. / А.О. Леонова, В.П. Давидова, О.О. Новачук. К.: Кондор, 2007. 390 с.